

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU
projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS
A Project of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce

Listopad 2022

JAKUB GROSSMANN, FILIP PERTOLD, MICHAL ŠOLTÉS,
MATĚJ ŠARBOCH, LUCIE ZAPLETALOVÁ

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

Jakub Grossmann

Absolvoval doktorské studium na CERGE-EI. V současnosti pracuje jako analytik ekonomiky v České národní bance a působí jako výzkumník v think-tanku IDEA. Ve svém výzkumu se zaměřuje na problematiku trhu práce a aplikovanou mikroekonomii.

Filip Pertold

Výzkumný pracovník a koordinátor v think-tanku IDEA při CERGE-EI. V roce 2013 získal ocenění Neuron Impuls Prize. Působil též jako výzkumník na Aarhus University v Dánsku, ve Světové bance, na University of Illinois a University of California v Berkeley. Ve svém výzkumu se věnuje zejména vzdělávání, aplikované mikroekonomii, veřejné ekonomice, trhu práce, školství a zdraví.

Michal Šoltés

Výzkumný pracovník think-tanku IDEA při CERGE-EI. Pracuje jako odborný asistent na katedře národního hospodářství Právnické fakulty UK. V roce 2021 dokončil PhD studium na CERGE-EI. Ve svém výzkumu se věnuje ekonomik veřejného sektoru či ekonomik kriminality.

Matěj Šarboch

Vystudoval obor Ekonomie a finance na Institutu ekonomických studií Univerzity Karlovy. Od roku 2022 působí jako analytik v České národní bance, kde se věnuje krátkodobým prognózám hrubého domácího produktu a jeho složek a příslušným analýzám.

Lucie Zapletalová

Vystudovala magisterský program na CERGE-EI a sociologii a sociální politiku na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Věnuje se zejména měření dopadů veřejných politik. Přednáší na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University in Prague, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce

Studie 14/2022

© Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch,
Lucie Zapletalová

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2022

ISBN 978-80-7344-655-0 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Studie 14/2022

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce¹

LISTOPAD 2022

JAKUB GROSSMANN, FILIP PERTOLD, MICHAL ŠOLTÉS, MATĚJ ŠARBOCH, LUCIE ZAPLETALOVÁ

Shrnutí klíčových skutečností

- Vyhodnocujeme dopady navýšení rodičovského příspěvku v roce 2020 o 80 tis. Kč (o 36 %) na zapojení matek mladších dětí na trhu práce. Příjmový efekt zvýšení příspěvku se do rozhodování matek o pracovním zapojení promítl a u mnohých z nich došlo k prodloužení doby čerpání rodičovského příspěvku. U matek tříletých dětí došlo k poklesu míry participace na trhu práce ze 70 % na 60 %, tedy o celých 10 procentních bodů (p. b.). U matek dvouletých dětí poklesla míra participace na trhu práce o 6 p. b. na úroveň 20 %. V obou skupinách adekvátně poklesl i počet odpracovaných hodin týdně.
- Efekty reformy byly různé i dle počtu dětí. K výraznějšímu poklesu pracovního zapojení (o 10 p. b.) došlo u matek, které pobíraly rodičovský příspěvek na své první dítě. Je pravděpodobné, že matky s prvním dítětem plánovaly mít dítě další a peníze navíc využily na překlenutí doby do narození druhého dítěte, tj. aby se nemusely v mezidobí vrátit do práce.
- Z hlediska dosaženého vzdělání se dopad navýšení rodičovského příspěvku projevil zejména u matek se vzděláním vysokoškolským. Podíl pracujících matek v této skupině poklesl o celou třetinu (o 16,4 p. b.) a jimi odpracovaný počet hodin se snížil o 4,8 hodiny týdně (pokles o 30 %).

¹ Tato studie reprezentuje pouze názor autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Poděkování patří Danielu Münichovi, Kláře Kalíškové a Nikolasi Mittagovi za velmi cenné připomínky a návrhy na zlepšení studie a dále řadě kolegů za užitečné postřehy k pracovním verzím výpočtů a textu. Veškeré případné nepřesnosti a chyby jdou na vrub autorů. Studie vznikla díky podpoře Akademie věd ČR v rámci programu Strategie AV21 Společnost v pohybu.

Studie shrnuje hlavní zjištění a závěry výzkumné studie Parental Allowance Increase and Maternal Labour Supply: Evidence from Czech Reform (2022) autorů Grossmann, J., Pertold, F., Šoltés, M. a Šarboch, M.

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018–2022 a je součástí výzkumného úkolu 09-S4-2021-VÚBP Determinanty a dopady volby délky rodičovské dovolené v ČR, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., ve spolupráci s CERGE-EI v letech 2021–2023.

- Dopad navýšení rodičovského příspěvku na pracovní participaci matek zůstal stabilní po dobu 1 roku od zavedení reformy. Ačkoli je pravděpodobné, že část dopadu časem odezní díky změnám v očekáváních matek ohledně jejich rodinného rozpočtu, jednorázová změna výše příspěvku přinesla krátkodobě negativní celospolečenské náklady ve formě nižší pracovní participace žen. Tyto náklady by nevznikly, kdyby bylo zvyšování rodičovského příspěvku pravidelnější, menší, předvídatelné a čerpání by bylo časově omezené.

PROJECT OF THE ECONOMICS INSTITUTE OF THE CZECH ACADEMY OF SCIENCES

Study 14/2022

What Effects did the Parental Allowance Increase Have on Women's Participation in the Labour Market²

NOVEMBER 2022

JAKUB GROSSMANN, FILIP PERTOLD, MICHAL ŠOLTÉS, MATĚJ ŠARBOCH, LUCIE ZAPLETALOVÁ

Summary

- We evaluate the effects of the 2020 increase in the total value of the parental allowance by 80 thousand CZK (36%) on labour market participation among mothers of young children. Mothers' employment decisions have reflected the raise in income that resulted from the higher allowance, and many mothers responded to the increase by claiming the parental allowance over a longer period of time. Among mothers of three-year-olds, the labour market participation rate reduced from 70% to 60%, i.e. by a whole 10 percentage points (p.p.) Among mothers of two-year-olds, the labour market participation rate fell 6 p.p. to 20%. In both groups, the number of hours worked per week also decreased correspondingly.
- The reform's effects also varied with the number of children. The reduction in employment rate was more pronounced (10 p.p.) among mothers receiving the parental allowance for their first child. It is likely that these mothers were planning to have another child and that they used the additional allowance to bridge the remaining time until the birth of their second child, i.e. avoiding a return to work in between children.

---

² This study presents the authors' own views and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences nor the Charles University Center for Economic Research and Graduate Education (CERGE). We are grateful to Daniel Münich, Klára Kalíšková and Nikolas Mittag for their very valuable comments and suggestions for improving the study, and to many other colleagues for their useful feedback on the working versions of our calculations and text. Any remaining errors are the authors' own. This study was produced with support from the Czech Academy of Sciences within its AV21 Strategy program Society in Motion.

This study summarises the main findings and conclusions of the research paper by Grossmann, J., Pertold, F., Šoltés, M. and Šarboch, M., "Parental Allowance Increase and Maternal Labour Supply: Evidence from Czech Reform" (2022).

This result was financially supported via institutional support for the long-term conceptual development of the research organization for 2018–2022, and is part of research task 09-S4-2021-VÚBP, "Determinants and impacts of the choice of the length of parental leave in the Czech Republic," addressed by the Occupational Safety Research Institute in cooperation with CERGE-EI, 2021–2023.

- As far as education levels are concerned, the effect of the parental allowance increase was most evident among mothers with university education. The share of working mothers in this group reduced by as much as one third (by 16.4 p.p.) and their hours worked dropped by 4.8 hours per week (a reduction of 30%).
- These effects of the increase in the parental allowance on mothers' labour market participation remained stable for 1 year after the reform. Although it is likely that some of these effects will ease off over time as a result of changes in mothers' expectations about their family budgets, the one-off increase to the parental allowance has led to short-term, society-wide negative costs in the form of a reduction in women's labour market participation. These costs would not have been incurred if the value of the parental allowance had been increased more regularly, in smaller increments, in a predictable manner, or if a shorter time limit had been imposed for claiming the allowance.

1. Úvod

Ve vyspělých ekonomikách tvoří značnou část výdajů na rodinnou politiku přímá finanční podpora rodin. V evropských zemích dosahují rodinné dávky a příspěvky na děti průměrně až 2,3 % HDP a 8,5 % celkových výdajů sociální politiky.³ Jedním z důležitých aspektů debaty o nastavení podpory rodičovství je dopad konkrétních nástrojů na ekonomickou aktivitu rodičů, tedy odhad elasticity nabídky práce vůči změnám v nepracovním příjmu domácnosti.

V roce 2020 došlo v České republice k razantnímu navýšení částky vyplácené rodičům prostřednictvím rodičovského příspěvku. Jeho celková výše vzrostla s 1. lednem 2020 o 80 tis. Kč, tedy o 36 % oproti původní výši. Nárok čerpat navýšený příspěvek měli nejen budoucí rodiče, ale i všichni ti, kteří rodičovský příspěvek právě pobírali. Informace o plánovaném zvýšení částky rodičovského příspěvku vešla ve známost několik měsíců předem. Rodiny tedy mohly v určitých případech prodloužit čerpání příspěvku tak, aby na navýšenou částku dosáhly. Reforma rodičovského příspěvku představovala nárůst nepracovního příjmu, který mohl ovlivnit rozhodování určitých skupin rodičů (především matek) o zapojení na trhu práce. Dopady reformy kvantifikujeme pomocí metody tzv. *rozdílu v rozdílech* matek, které některé mohly, ale některé nemohly čerpat vyšší rodičovský příspěvek v obdobích před a po zavedení reformy.

Naše zjištění ukazují, že navýšení rodičovského příspěvku vedlo k razantnímu snížení ekonomické aktivity matek, a to jak ve smyslu snížení podílu ekonomicky aktivních matek, tak ve smyslu snížení odpracovaných hodin. Dopad zvýšení příspěvku na ekonomickou aktivitu matek se projevil zejména u těch, které v době reformy pečovaly o své první dítě a u matek s vysokoškolským vzděláním. Naše zjištění jsou v souladu s předchozí evidencí zabývající se vlivem finanční podpory rodičů na jejich pracovní zapojení a elasticitou nabídky práce vůči nástrojům rodinné politiky v ČR (Bičáková & Kalíšková, 2022).

---

³ Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/6fb06e53-e3ce-46fc-93f7-9f5d475f077c?lang=en>

2. Podpora rodičů v České republice a reforma rodičovského příspěvku v roce 2020

Česká rodinná politika poskytuje rodičům podporu různými formami:

- Mateřská dovolená a peněžitá pomoc v mateřství,
- rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek,
- negarantovaný nárok na místo ve veřejné mateřské škole pro dítě od 3 let věku.

Relativně vysoký podíl má přímá podpora formou dávek a daňových úlev. Matky mají nárok na 28 týdnů mateřské dovolené, v průběhu které čerpají z nemocenského pojištění peněžitou pomoc v mateřství. Až do věku tří let dítěte pak mohou matky i otcové čerpat rodičovskou dovolenou. Po tuto dobu je jim zaměstnavatelem ze zákona poskytována garance pracovního místa. Jeden z rodičů má rovněž nárok na čerpání rodičovského příspěvku, který je stanoven fixní celkovou částkou a vyplácen v měsíčních platbách. Maximální měsíční částka je stanovena jako 70 % vyměřovacího základu, odvozeného od předchozího příjmu. Konkrétní čerpanou částku si určuje rodič sám a může ji změnit každé tři měsíce. Rodičovský příspěvek není podmíněn ekonomickou neaktivitou rodiče a je možné ho čerpat až do čtyř let věku dítěte. V České republice čerpají rodičovský příspěvek a rodičovskou dovolenou v 98 % případů matky.

K 1. 1. 2020 byl rodičovský příspěvek zvýšen z celkové částky 220 tis. Kč na 300 tis. Kč, tedy o 36 %. Na zvýšenou částku měli nárok všichni rodiče, kteří rodičovský příspěvek začali pobírat po 1. 1. 2020 nebo jej k tomuto datu pobírali a měli dítě mladší 4 let. Výchozím nastavením reformy bylo zachování výše měsíční částky rodičovského příspěvku a prodloužení doby čerpání. Součástí reformy bylo i navýšení počtu hodin, které mohly děti do dvou let trávit v institucionalizované péči, z původních 46 na 92 hodin měsíčně.

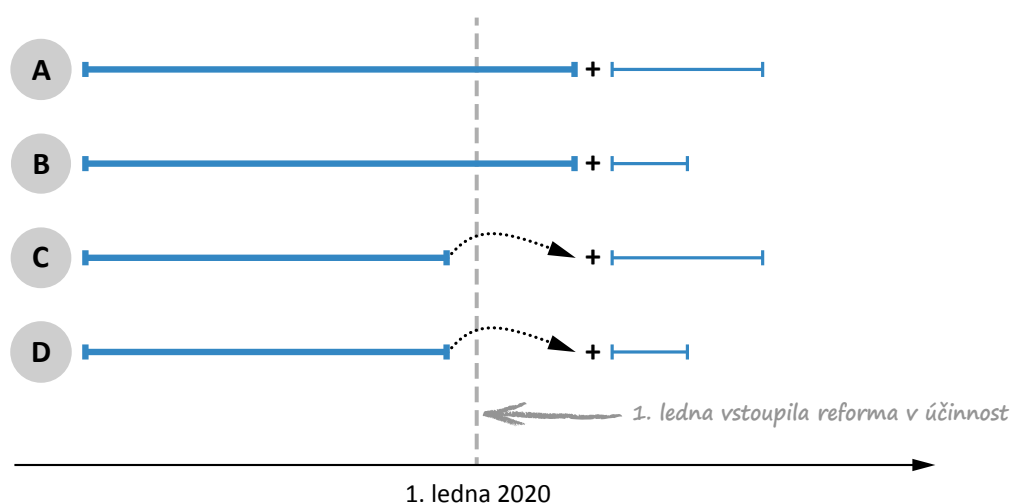
Záměr vlády zvýšit rodičovský příspěvek byl rodičům znám více než 7 měsíců před datem účinnosti reformy. Hlavní média o něm poprvé informovala v květnu a poté obsáhle v listopadu a prosinci 2019. Nicméně až do prosince nebylo zřejmé, kdo bude mít přesně nárok na navýšený rodičovský příspěvek, tj. zda bude podmínka, že musí být čerpán k 1. 1. 2020. Nakonec došlo k rozhodnutí, že podmínka je právě čerpání příspěvku 1. 1. Všichni rodiče pobírající rodičovský příspěvek na přelomu roku 2019 a 2020 také dostali dopis s podrobnými informacemi o čerpání od Úřadu práce ČR.

Vzhledem k nastavení reformy a včasné informovanosti měli rodiče možnost přizpůsobit čerpání příspěvku tak, aby to pro ně bylo co nejvýhodnější. U rodičů, kteří měli i bez reformy v plánu pobírat příspěvek po lednu 2020, došlo k navýšení celkové čerpané částky automaticky. Rodiče s dítětem, které mělo brzy dosáhnout věku 4 let, byli motivováni ke změně pobírané částky příspěvku tak, aby stihli vyčerpat co největší část navýšené částky.

Rodiče, kteří měli původně v plánu vyčerpat celou částku rodičovského příspěvku před 1. 1. 2020, byli reformou motivováni ke snížení čerpané částky v roce 2019 tak, aby rodičovský příspěvek čerpali i k 1. 1. 2020 a vztahovalo se na ně navýšení celkové částky. Stejně jako v prvním případě, pokud měli dítě blízké dosažení 4 let věku, mohlo se stát, že nestihnou vyčerpat celou částku příspěvku. V **Grafu 1** vidíme schéma jednotlivých scénářů pobírání rodičovského příspěvku.

Graf 1: Scénáře pobírání rodičovského příspěvku po reformě

*Pozn.: Graf ukazuje možné důsledky reformy rodičovského příspěvku pro různé situace. **Matka A** plánovala ukončení pobírání rodičovského příspěvku po 1. lednu 2020, nepotřebovala měnit pobíranou částku a reformou se jí jen zvýšila celková částka příspěvku o 80 tis. Kč. **Matka B** je podobná matce A, ale její dítě dosáhne krátce po 1. lednu 2020 věku 4 let, a ona tak bude schopna vyčerpat jen část z celkového zvýšení rodičovského příspěvku. **Matka C** plánovala ukončit pobírání rodičovského příspěvku krátce před 1. lednem 2020. Když se ale dozvěděla o reformě, snížila si pobíranou částku příspěvku, a pobírání tak protáhla do období po zavedení reformy. Díky tomu se celková částka, kterou získala z rodičovského příspěvku, navýšila o 80 tis. Kč. **Matka D** je podobná matce C, ale její dítě dosáhne krátce po 1. lednu 2020 věku 4 let, takže bude schopna vyčerpat jen část z celkového navýšení rodičovského příspěvku.*

3. Data a metodologie

Ve studii odhadujeme dopad navýšení rodičovského příspěvku na participaci matek na trhu práce a počet odpracovaných hodin. Využíváme k tomu dat z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS)⁴ od Českého statistického úřadu za roky 2017–2020. K dispozici máme čtvrtletní data o zaměstnaneckém statusu, odpracovaných hodinách, struktuře domácnosti, věku, dosaženém vzdělání a dalších charakteristikách 50 tis. respondentů v ČR. Data nám také poskytují informace o všech členech v domácnosti, a můžeme tak sledovat změny ekonomické aktivity rodičů v čase.

Jako sekundární zdroje dat nám slouží výsledky vlastního dotazníkového šetření, které se soustředilo na pochopení mechanismů rozhodování rodičů o reakci na zvýšení částky rodičovského příspěvku. Posledním zdrojem dat jsou agregované měsíční statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o čerpání rodičovského příspěvku, žádostí o změnu čerpané částky a celkové vyplacené částky v období před i po reformě.

K identifikaci dopadu významného navýšení rodičovského příspěvku na pracovní zapojení matek využíváme metodu rozdílů v rozdílech, kdy porovnáváme pracovní zapojení před a po reformě u matek, kterých se změna rodičovského příspěvku dotýká a matek, které zvýšení příspěvku nijak neovlivní. Tyto dvě skupiny matek rozlišujeme podle věku nejmladšího dítěte. Skupina matek dotčených reformou má k 1. lednu 2020 nejmladší dítě mladší čtyř let, a splňuje tak jeden z požadavků na čerpání rodičovského příspěvku. Kontrolní skupina matek má nejmladší dítě starší než 4 roky, a je tak jistě vyloučena z nároku na zvýšený rodičovský příspěvek.

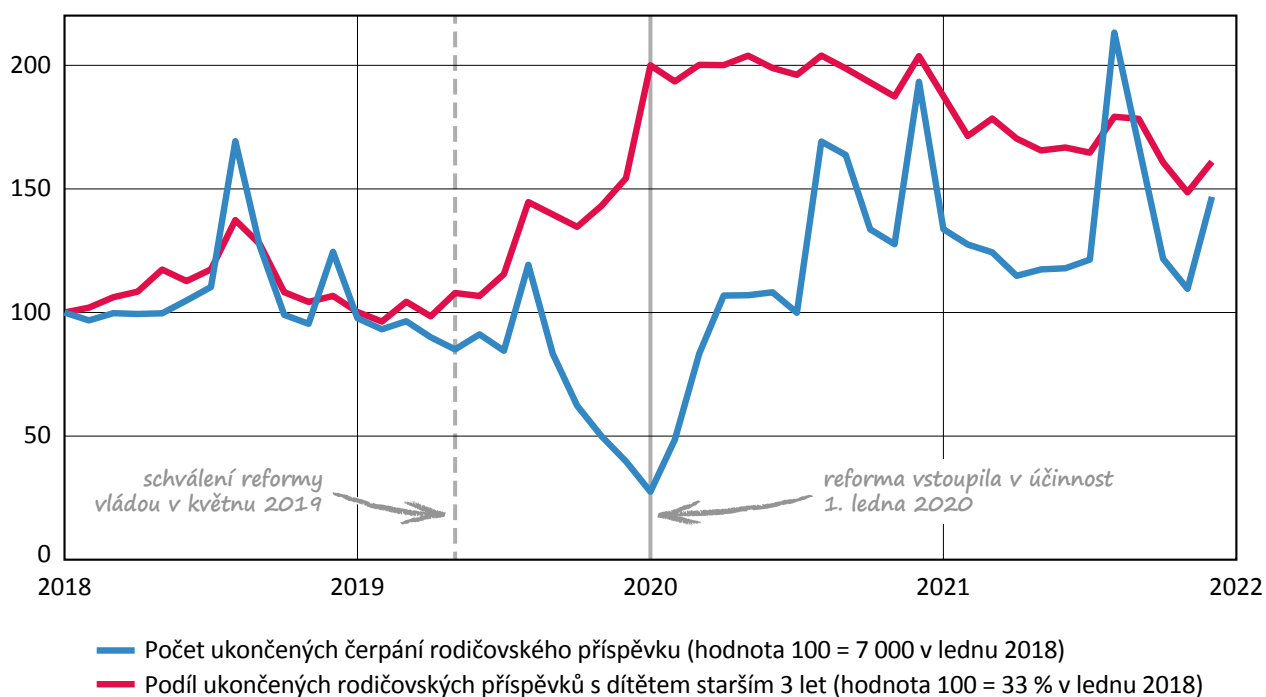
⁴ Podrobný popis Výběrového šetření pracovních sil lze najít na stránkách ČSÚ: https://www.czso.cz/csu/vykazy/vyberove_setreni_pracovnich_sil

4. Čerpání rodičovského příspěvku před a po reformě

Administrativní data z Ministerstva práce a sociálních věcí potvrzují, že navýšení celkové částky rodičovského příspěvku vedlo ke změnám v jeho čerpání. Na podzim 2019, tedy bezprostředně před reformou, došlo k razantnímu snížení počtu ukončených čerpání rodičovského příspěvku oproti předchozím obdobím. To můžeme interpretovat jako potvrzení, že část matek si prodloužila pobírání příspěvku až do období po reformě. Po zavedení reformy také pozorujeme oproti stavu před reformou dvojnásobný podíl příjemců příspěvku, kteří ho čerpají déle než do tří let věku dítěte. V prvních měsících po reformě se měsíční pobíraná částka zvýšila o 40 %, což představuje příjmový efekt reformy. Zmíněné počty ukončených rodičovských příspěvků a jejich průměrné čerpané objemy lze vidět v **Grafu 2** a **Grafu 3**.

V **Grafu 2** vidíme, že počet ukončení pobírání rodičovského příspěvku se snižoval od května 2019 až do ledna 2020, kdy dosahoval jen 30 % hodnoty z roku 2018. Spolu s tím vidíme i výrazný nárůst dlouhodobého čerpání rodičovského příspěvku. Zatímco v roce 2018 pobírala zhruba třetina matek rodičovský příspěvek déle než do tří let věku dítěte, v měsících po zavedení reformy tento podíl vyrostl až na 66 %.

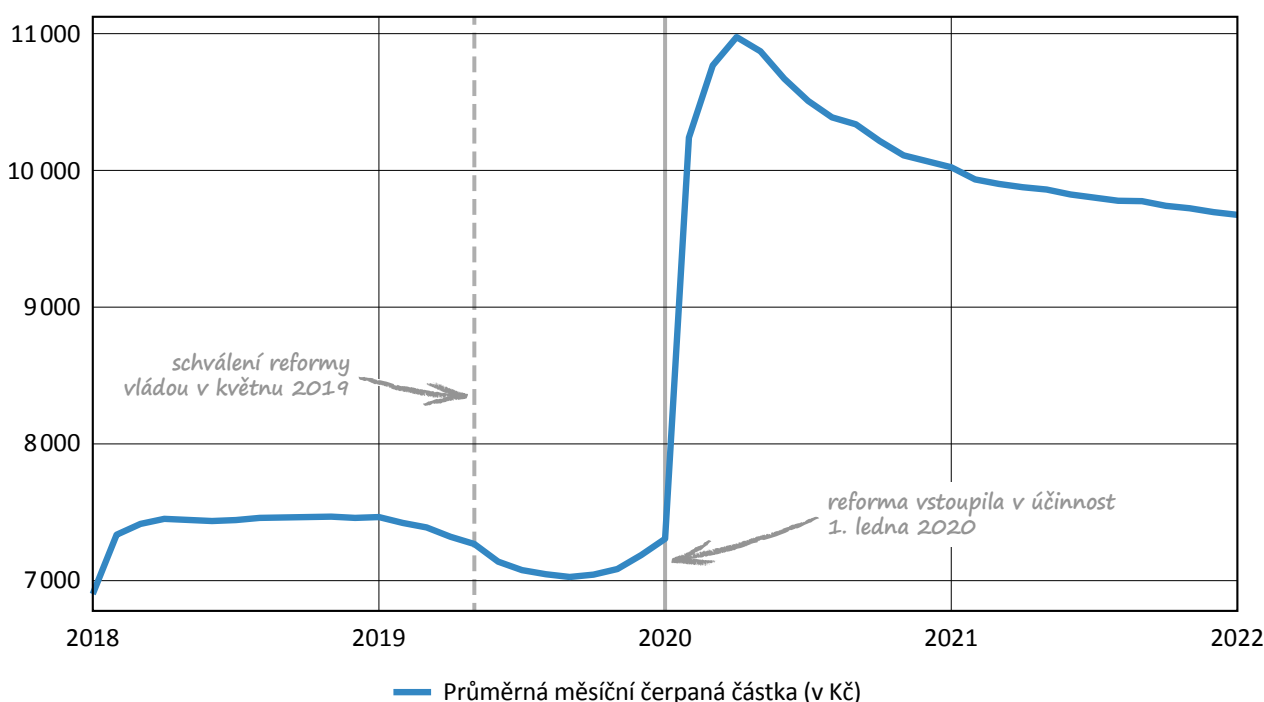
Graf 2: Ukončení pobírání rodičovského příspěvku před a po reformě

Pozn.: Modrá linka v grafu ukazuje relativní počet ukončení pobírání rodičovského příspěvku vzhledem k úrovni roku 2018, červená linka pak relativní podíl matek, které ukončují čerpání rodičovského příspěvku po dosažení věku 3 let dítěte. Čárkovaná vertikální čára ukazuje moment schválení reformy vládou v květnu 2019, plná vertikální čára znázorňuje moment vstupu reformy v platnost 1. 1. 2020.

Graf 3 znázorňuje průměrnou částku rodičovského příspěvku vyplácenou před reformou a po reformě. Průměrná výše rodičovského příspěvku vzrostla ze 7 306 Kč v prosinci 2019 na 10 240 Kč v lednu 2020 a vrcholu dosáhla v dubnu na úrovni 11 000 Kč. I přes klesající trend od dubna 2020 zůstala průměrná částka rodičovského příspěvku, čerpaná v roce 2022, asi o 35 % (2 500 Kč) vyšší, než byla úroveň čerpání před reformou. Rodiče si po reformě navýšili měsíční čerpanou částku.

Graf 3: Průměrná měsíční čerpaná částka rodičovského příspěvku před a po reformě

Pozn.: Graf znázorňuje průměrnou měsíční výši rodičovského příspěvku v období před a po reformě. Čárkovaná vertikální čára ukazuje moment schválení reformy vládou v květnu 2019, plná vertikální čára znázorňuje moment vstupu reformy v platnost 1. 1. 2020.

5. Pracovní zapojení matek

Zatím jsme ukázali, že navýšení rodičovského příspěvku vedlo k prodloužení doby čerpání a navýšení průměrné částky měsíčního příspěvku. Nyní se dostáváme k hlavní otázce. **Mělo navýšení rodičovského příspěvku dopad na participaci matek na trhu práce?**

Dopad reformy na pracovní situaci matek identifikujeme pomocí metody rozdílu v rozdílech, kdy srovnáváme rozdíl v pracovním zapojení matek, na které se reforma vztahovala a těch, které jí zasaženy nebyly, a to před a po reformě. Do skupiny matek zasažených reformou patří matky dětí ve věku 2–3,99 let. Do kontrolní skupiny pak patří matky, jejichž nejmladšímu dítěti je mezi 4–5,99 lety⁵. Sledujeme dva ukazatele: míru participace matek s dětmi určitého věku na trhu práce (tj. podíl jak zaměstnaných, tak i nezaměstnaných v populaci) a jejich průměrný počet odpracovaných hodin za týden.

V **Grafu 4** vidíme rozdíl v participaci na trhu práce mezi ženami s nejmladším dítětem mladším a starším čtyř let a také to, jak se podíl těch, které pracují, změnil po schválení reformy rodičovského příspěvku. Je patrné, že k největšímu snížení podílu pracujících matek v absolutních počtech došlo u matek, jejichž nejmladšímu dítěti byly ve chvíli vstupu reformy v platnost 3 roky. Podíl pracujících v této skupině klesl o 10,2 procentního bodu, z téměř 70 % na necelých 60 %. O něco menší pokles participace na trhu práce nastal u matek dvouletých dětí, kde podíl pracujících poklesl jen o 6 p. b. a pohybuje se kolem 20 %.

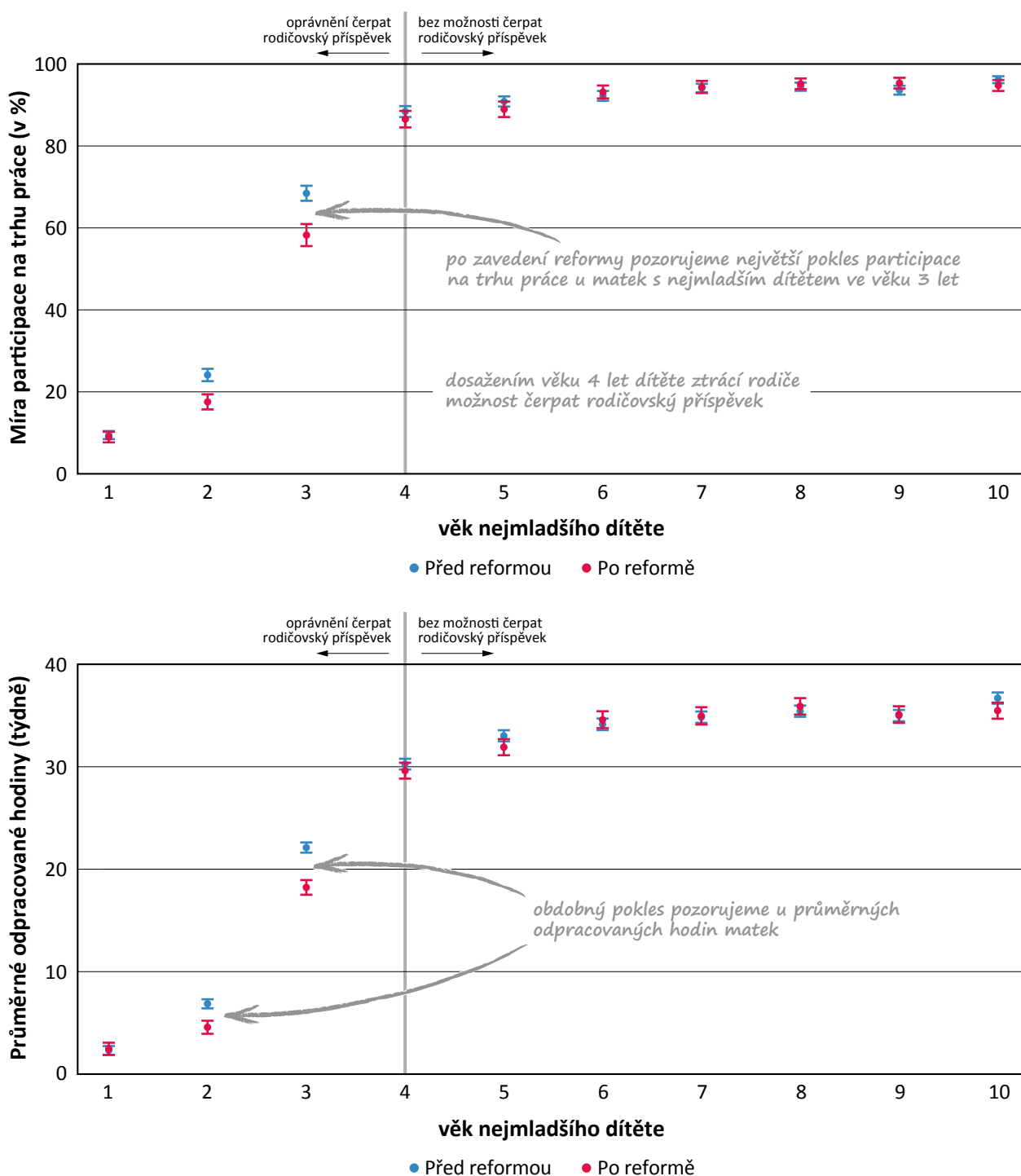
Podobný obrázek skýtá i **Graf 5**, který znázorňuje průměrný počet odpracovaných hodin týdně. I zde vidíme nejvýraznější dopad reformy na matky tříletých dětí, následovaný o něco méně výrazným poklesem odpracovaných hodin u matek dvouletých dětí. U matek s dětmi staršími 4 let nevidíme ani v participaci na trhu práce, ani v počtu odpracovaných hodin výraznější rozdíl mezi obdobími před a po reformě.

Jak ukazujeme dále, reforma měla největší dopad na matky, které byly na rodičovské s prvním dítětem a také na vysokoškolsky vzdělané matky.

---

⁵ V původní akademické studii analyzujeme i alternativní vymezení dotčené a kontrolní skupiny matek, kdy věkový interval obou skupin buď zkracujeme na jeden rok, nebo prodlužujeme na tři roky okolo hranice 4 let. Výsledky všech specifikací potvrzují stejné závěry, které se jen minimálně liší rozsahem dopadu.

Grafy 4 a 5: Participace matek na trhu práce a počet jimi odpracovaných hodin

Pozn.: Horní graf znázorňuje míru participace na trhu práce u žen s dětmi ve věku vyznačeném na ose x. Spodní graf znázorňuje týdenní průměrný počet odpracovaných hodin. Vertikální čára na obou grafech rozděluje matky s dětmi do dosažených čtyř let věku, které byly ovlivněny reformou (mohly teoreticky čerpat zvýšený rodičovský příspěvek) a na matky starších dětí, na které se už zvýšení příspěvku nevztahovalo. Období „před“ zahrnuje časový úsek mezi 1. čtvrtletím 2018–3. čtvrtletím 2019, období „po“ zahrnuje 1. čtvrtletí 2020–4. čtvrtletí 2022.

5.1 Dopad reformy na matky prvního dítěte

Prodloužení čerpání rodičovské dovolené a odložení nástupu do práce je nejvýhodnější pro matky, které uvažují o dalším dítěti a mohou díky zvýšenému příspěvku překlenout přechodné období bez pracovního příjmu. Předpokládáme, že nejčastěji plánují další dítě matky, které mají teprve své první a analyzujeme dopady reformy na matky podle toho, zda pobírají rodičovský příspěvek na své první dítě, nebo zda už mají nějaké starší.

U matek prvního dítěte byl vliv reformy jak na jejich zapojení na trhu práce, tak na počet odpracovaných hodin podstatně výraznější než u matek více dětí. Matky s jedním dítětem snížily svou participaci na trhu práce v důsledku reformy o 6 p. b. (to odpovídá snížení o 26 %) a odpracovaly v průměru o 4 hodiny týdně méně (pokles o 32 %). Rozdíl mezi poklesem podílu pracujících a poklesem odpracovaných hodin naznačuje častější přechod matek na částečné úvazky.

Matky, které byly v době reformy na rodičovské už s druhým, nebo dalším dítětem, snížily svou participaci na trhu práce jen o 4 p. b. (což odpovídá 10% snížení) a počet odpracovaných hodin o 1,2 hodiny týdně (8% pokles), naměřený dopad navíc není statisticky významný. Celkový vliv zvýšení rodičovského příspěvku na pracovní zapojení matek je tak pravděpodobně ovlivňován především matkami, kterým navýšení rodičovského příspěvku umožnilo překlenout dobu do narození druhého dítěte.⁶ Naměřený dopad zůstává stabilní po celou dobu, po kterou data sledujeme (do konce roku 2020).

5.2 Dopad reformy na matky podle vzdělání

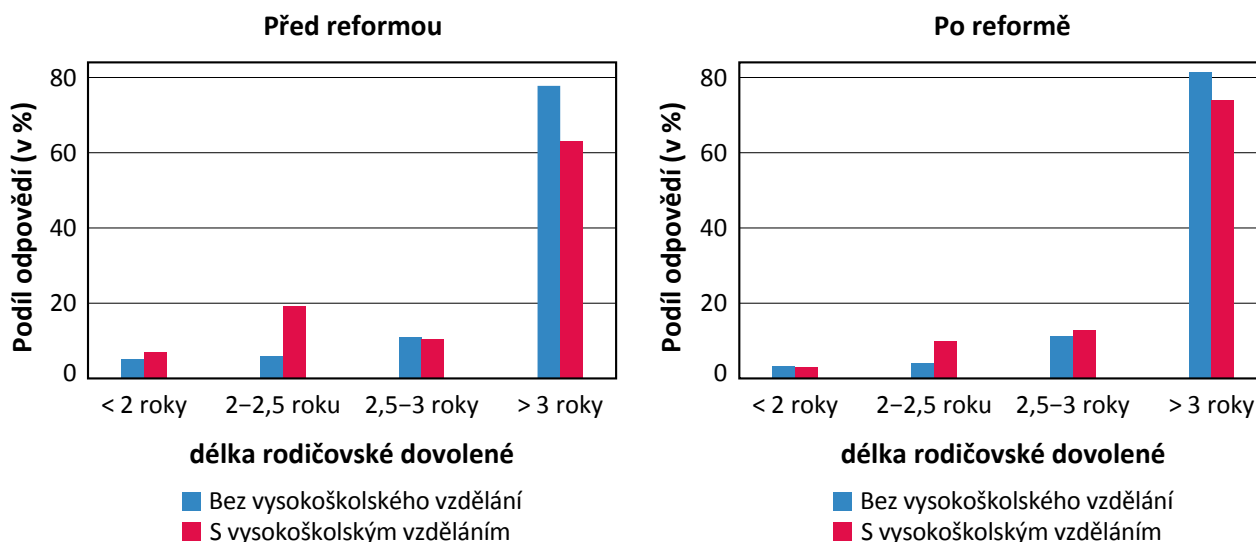
Zajímavé výsledky nabízí analýza dopadu reformy na matky podle úrovně dosaženého vzdělání. Obecně platí, že ženy s vysokoškolským vzděláním zůstávají na rodičovské dovolené kratší dobu a čerpají rodičovský příspěvek rychleji. Zatímco ženy s nižším vzděláním ve vzorku našeho doplňujícího dotazníku čerpaly rodičovský příspěvek nejméně do 3 let věku dítěte a déle v 80 % případů, u žen s vysokoškolským vzděláním činil tento podíl jen 60 %. Zároveň pravděpodobně platí, že vysokoškolsky vzdělané ženy mají vyšší flexibilitu při případném prodloužení rodičovské dovolené, protože mají více příležitostí na trhu práce a nejsou tolik vázané lhůtou, po kterou jim musí držet zaměstnání jejich původní zaměstnavatel.

---

⁶ Data bohužel nedovolují zjistit, zda skutečně došlo ke snížení zaměstnanosti právě u těch matek, které později měly další dítě.

Data z našeho šetření ukazují, že podíl matek, které po reformě čerpaly rodičovský příspěvek déle než do 3 let věku dítěte, se zvýšil a toto zvýšení bylo výraznější u žen s vysokoškolským vzděláním (**Graf 6a a 6b**).

Grafy 6a a 6b: Délka čerpání rodičovského příspěvku před a po reformě podle vzdělání

Podobně jako výše tedy analyzujeme, zda se prodloužení čerpání rodičovského příspěvku promítlo i do nižší participace matek na trhu práce a nižší počet odpracovaných hodin týdně. Metoda rozdílu v rozdílech i vymezení dotčené a kontrolní skupiny zůstává stejná, pouze se díváme zvlášť na matky s dokončeným vysokoškolským a nižším vzděláním.

Dopad reformy na participaci matek na trhu práce se projevil pouze u žen s vysokoškolským vzděláním. Podíl pracujících mezi nimi poklesl o 16,4 p. b. (to představuje třetinový pokles participace na trhu práce) a počet odpracovaných hodin se snížil o 4,8 hodiny týdně (pokles o 30 %). Tento dopad zůstal stabilní po celou dobu pozorování, tedy v prvním roce po zavedení reformy.

Větší dopad reformy na pracovní zapojení matek s vysokoškolským vzděláním může být částečně způsoben lepší informovaností, nebo pochopením implikací reformy pro rozpočet domácnosti. Lepší informovanost vysokoškolsky vzdělaných žen ohledně změn rodičovského příspěvku jsme potvrdili i prostřednictvím vlastního dotazníkového šetření. Zároveň vysokoškolsky vzdělané matky v průměru čerpaly rodičovský příspěvek kratší dobu než zbytek matek, a tudíž měly v průměru větší prostor pro prodloužení čerpání navýšeného příspěvku.

6. Závěry

Analýza ukazuje, že zvýšení rodičovského příspěvku od ledna roku 2020 vedlo k prodloužení doby jeho čerpání a k poklesu pracovního zapojení matek, kterých se navýšení příspěvku týkalo. Tento dopad byl způsoben především skupinou matek, které byly na rodičovské se svým prvním dítětem a matek s vysokoškolským vzděláním. Námi odhadnutá elasticita nabídky práce u matek na rodičovské s prvním dítětem zhruba $-0,8$ a u matek s vysokoškolským vzděláním -1 znamená, že participace těchto žen na trhu práce se snížila úměrně tomu, jak se zvýšil jejich nepracovní příjem z rodičovské.

Způsob implementace navýšení rodičovského příspěvku od roku 2020 z pohledu domácností představoval neočekávané zvýšení rodinného rozpočtu, které motivovalo k prodloužení doby čerpání příspěvku. Část dopadu reformy na pracovní zapojení matek tak pravděpodobně odezní v čase, protože domácnosti svá očekávání ohledně disponibilního příjmu posléze upraví. V krátkodobém horizontu ovšem jednorázová změna vyplácené částky rodičovského příspěvku vyvolala společenské náklady, plynoucí z negativního dopadu na pracovní participaci matek. Tyto společenské náklady by nevznikly, kdyby bylo zvyšování rodičovského příspěvku pravidelnější, nižší a předvídatelné. V případných budoucích úpravách je tedy žádoucí směřovat spíše ke kratšímu čerpání příspěvku, který by ale měl předchozí příjem nahrazovat v přiměřenější výši.

Literatura

Grossmann, J., Pertold, F., Šoltés, M., & Šarboch, M. (2022). Parental Allowance Increase and Maternal Labour Supply: Evidence from Czech Reform. [zatím nezveřejněno].

Bičáková, A., & Kalíšková, K. (2022). Career-Breaks and Maternal Employment in CEE Countries. *Mothers in the Labor Market*. Springer, 159–215.

Předchozí studie IDEA

2022

Nárůst cen energií a zvýšení příspěvku na bydlení v lednu 2022: Pomohlo to?

Filip Pertold, Petr Pleticha, září 2022 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2021: vrchol dosažen a co dál? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2022 [▶](#)

Kompenzace ztráty příjmů v pandemii covid-19: vítězové a poražení. Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2022 [▶](#)

Rozdíly v přísnosti známkování žáků a dopady na vzdělanostní aspirace. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, červen 2022 [▶](#)

Chudoba a sociální dávky v sociálně vyloučených lokalitách. Miroslava Federičová, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, červen 2022 [▶](#)

Dlouhodobá dědictví osvobození Sudet Rudou a americkou armádou. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, květen 2022 [▶](#)

Odchody z učitelské profese v Evropě. Miroslava Federičová, Filip Pertold, březen 2022 [▶](#)

Intenzita používání vyučovacích metod učiteli a jejich vztah s výsledky vzdělávání. Václav Korbel, březen 2022 [▶](#)

Spočítali jsme za vás: Dopady zrušení superhrubé mzdy, snížení odvodů na sociální pojištění a zavedení daňových prázdnin. Klára Kalíšková, Michal Šoltés, leden 2022 [▶](#)

Nárůst o 395 miliard Kč oproti roku 2019: Kam směřoval první návrh výdajů státního rozpočtu na rok 2022. Daniel Kolář, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik? Daniel Bartušek, Petr Bouchal, Petr Janský, leden 2022 [▶](#)

Nemocenské pojištění: co způsobilo zavedení karenční doby? Jakub Grossmann, Lucie Zapletalová, leden 2022 [▶](#)

2021

Standardní granty GA ČR a publikační výkonnost vědců: Kontrafaktuální analýza projektů udělených v letech 2005–2014. Matěj Bajgar, říjen 2021 [▶](#)

Jaké změny v rodinné politice slibují volební programy politických stran? Shrnutí a rozbory. Michal Ostrý, Filip Pertold, září 2021 [▶](#)

Finanční podpora vysokoškolských studentů v České republice: Rekonstrukce systému nutná. Daniel Münich, Otakar Kořínek, září 2021 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2020: Usne Česko na vavřínech? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2021 [↗](#)

Maminka nebo školka? Dopady prodloužení čerpání rodičovského příspěvku na budoucí vzdělání a pracovní uplatnění dětí. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2021 [↗](#)

Zásah nutný: dopady budoucího ekonomického vývoje a pandemických opatření na příjmy a výdaje systému veřejného zdravotního pojištění. Lucie Bryndová, Lenka Šlegerová, červen 2021 [↗](#)

Kdo v první vlně pandemie zachránil zaměstnance? Analýza čerpání podpory programu Antivirus B. Štěpán Jurajda, Pavla Doleželová, Lucie Zapletalová, duben 2021 [↗](#)

Práce z domova: možnost, nebo nutnost? Jakub Grossmann, Václav Korbel, Daniel Münich, březen 2021 [↗](#)

Výluka prezenční výuky během pandemie covid-19: odhad neviditelných ekonomických ztrát. Ole Jann, Daniel Münich, Lucie Zapletalová, duben 2021 [↗](#)

Společenský status učňovského vzdělávání v České republice: vývoj posledních 15 let a srovnání se zahraničím. Václav Korbel, Daniel Münich, únor 2021 [↗](#)

2020

Nechtěné plody prorodinných politik. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, prosinec 2020 [↗](#)

Vysoké náklady nízkého vzdělání v České republice. Jana Krajčová, Daniel Münich, prosinec 2020 [↗](#)

Grantová podpora a doktorské studium: analýza dat Grantové agentury Univerzity Karlovy. Václav Korbel, říjen 2020 [↗](#)

Personální politické konexe a efektivnost veřejných zakázek v letech 2007–2018. Bruno Baránek, Vítězslav Titl, září 2020 [↗](#)

Odchody do důchodu v Česku: role očekávání a zdravotního stavu v mezinárodním srovnání. Filip Pertold, Miroslava Federičová, září 2020 [↗](#)

Penzijní spoření se státní podporou v České republice: spíš podpěra než pilíř. Jiří Šatava, srpen 2020 [↗](#)

Platy učitelů v roce 2019: Blýská se na lepší časy? Daniel Münich, Vladimír Smolka, červenec 2020 [↗](#)

Odkud se rekrutují výzkumníci na univerzitách? Vít Macháček, Martin Srholec, únor 2020 [↗](#) interaktivní aplikace česká [↗](#), anglická verze studie [↗](#), interaktivní aplikace anglická [↗](#)

2019

Dichotomie spotřebních daní: zdroj veřejných rozpočtů a nástroj snižování újmy (diskusní studie). Vladimír Novák, Michal Šoltés, prosinec 2019 [▶](#)

Mezinárodní srovnání ředitelů škol: české administrativní inferno. Miroslava Federičová, listopad 2019 [▶](#)

Návratnost soukromých a veřejných výdajů na podnikatelský výzkum. Petr Pleticha, říjen 2019 [▶](#)

Dary politickým stranám a veřejné zakázky: evidence z let 2007–2014. Vítězslav Titl, Benny Geys, září 2019 [▶](#)

Platy českých učitelů: nová naděje. Daniel MÜNICH, Vladimír Smolka, srpen 2019 [▶](#)

Stigma jako sebenaplňující se proroctví? Experimentální výzkum z českých věznic. Lubomír Cingl, Václav Korbel, srpen 2019 [▶](#)

Globalization of science: Evidence from authors in academic journals by country of origin. Vít Macháček, Martin Srholec, květen 2019 [▶](#)

Kvalita práce učitelů, vzdělanost, ekonomický růst a prosperita České republiky. Jana Krajčová, Daniel MÜNICH, Tomáš Protivínský, květen 2019 [▶](#)

Dopady zvyšování minimální mzdy v letech 2013–2017 na zaměstnanost a mzdy v České republice. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, Vladimír Smolka, duben 2019 [▶](#)

Zatížení školními domácími úkoly v České republice a srovnání se světem. Václav Korbel, Daniel MÜNICH, duben 2019 [▶](#)

Elektromobil: nejdříve do vesmíru, do Česka až po slevě. Milan Ščasný, Iva Zvěřinová, Zuzana Rajchlová, Eva Kyselá, únor 2019 [▶](#)

A Comparison of Journal Citation Indices. Daniel MÜNICH, Taras Hrendash, únor 2019 [▶](#)

Dopady známek na vysvědčení na životní rozhodnutí žáků. Miroslava Federičová, únor 2019 [▶](#)

Studie z předchozích let jsou k dispozici na:

<http://idea.cerge-ei.cz/publikace>

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce

Studie 14/2022

© Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch, Lucie Zapletalová

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2022

ISBN: 978-80-7344-655-0

Zaujala vás tato studie?

Podpořte nezávislý akademický výzkum
dopadů veřejných politik ČR
a přispějte na naši činnost,
abychom mohli napsat další.

IDEA se v rámci Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences participates in the Strategy AV21 activities

---

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je think-tank Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. (NHÚ – angl. zkratka EI) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (anglická zkratka CERGE).

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na

idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is a think tank at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences and is led by its founder, Prof. Jan Švejnar. The Economics Institute (EI) of the Czech Academy of Sciences forms part of a joint workplace, CERGE-EI, together with the Center for Economic Research and Graduate Education of the Charles University (CERGE).

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting

idea@cerge-ei.cz

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

<http://idea.cerge-ei.cz>